

20 - Nasjonal kontroll over norske strømpriser!

Torsdag 12. desember 2024 opplevde strømprisområde NO1 (Østlandet) at strømprisen i én enkelttime var 6,24kr/kWh uten moms. Tilsvarende i NO2 (Sørlandet) var over 10 kroner. Dette svarer ikke til Senterpartiets mål om rimelige, konkurransedyktige og forutsigbare priser i Norge.

Årsaken til de ofte høye og svingende prisene i vårt strømmarked er et fullstendig destabilisert europeisk strømmarked hvor det satses på uregulerbar kraftproduksjon fra vind og sol, samtidig som grunnlast basert på kjernekraft og fossile energibærere fases ut. Tyskland hadde f.eks i 2015 12000MW installert kjernekraft i drift, mens den nå er 0 [null]. Dette tilsvarer 35% av Norges installerte vannkrafteffekt. 1. halvår 2024 stod strøm produsert fra vind og sol for over 30% av kraftproduksjonen i EU. Utfordringen er at dette avhenger av om sola skinner eller vinden blåser, og opplever en det tyskerne nå kaller «Dunkelflaute» («mørk ro») hjelper det ikke om forbrukerne roper etter strøm; Sol og vind kan ikke lagres.

Norge importerer prisvirkningen av dette problemet via våre utenlandskabler, og særlig fra likestrømskablene til Storbritannia og Tyskland som ble satt i drift i 2021. Disse kablene er nå rene eksportkabler: Krafteksporten via North Sea Link til Storbritannia økte med 237% fra 2022 til 2024. I fjor ble det eksportert i snitt 1100MW hver time hele året, noe som tilsvarer 78,6% av kablens totalkapasitet på 1400MW. Med den nyinnførte ordningen «flytbasert markedskobling» utjevner prisene i Norden seg mer, og bidrar til økt prissmitte.

Fornybardirektivet som Arbeiderpartiet la frem til behandling i regjeringen i slutten av januar i år forplikter medlemslandene til å fortsette å øke fornybarandelen av kraftproduksjonen: EU sin oppskrift til et ustabilt kraftmarked er altså å oppfordre til en enda større andel uregulerbar kraftproduksjon. Variasjonen i strømprisen vil ikke bare vedvare, men trolig bli verre med de konsekvenser det har for husholdninger og næringsliv. Uforutsigbare strømpriser er også en utfordring for kraftprodusentene som må investere i økt kraftproduksjon: Med så ustabile strømpriser ligger det en stor kostnadsrisiko i fremtidige prosjekter. NVE forventer at kraftteterspørselen vil øke med 14 TWh fra 2024 til 2028. Forbruket i Norge i 2024 var 137,3TWh, mens det ble satt i drift langt under 1 TWh ny, fornybar energi i fjor.

Skal Norge få nasjonal kontroll over strømprisene må Norge

- reforhandle avtalen om North Sea Link med Storbritannia
- forhandle på avtalene i EUs energimarkedspakke 3 der detaljene om hvordan strømmarkedet skal hjemles ligger i elforordningen (714/2009)

Her kan vi ta tak i rotårsakene til problemene vi nå opplever i kraftmarkedet. Inntil vi har et flertall for å ta disse omfattende grepene, må Norge tilby avhjelpende tiltak for forbrukerne. Disse må både gi forutsigbarhet og dempe kostnadene, samtidig som de gir insentiver til sparing og utbygging av mer, ren energi.

Sigrd Simensen Ilsøy